

A BÁNYA

BÁNYÁSZATI, IPARI, KERESKEDELMI ÉS PÉNZÜGYI HETILAP

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Budapest, VI., Dalszínház-u. 8. (Az Operával szemben)
 Telefon 23-33.
 Előfizetési árak:
 Egész évre 10.— K Fél évre 5.— K
 Egyes szám ára 30 fillér

Főszerkesztő Vécsey István
 Társzerkesztő Dr. Makai Aladár
 Felelős szerkesztő Apsay V. János

Megjelenik minden vasárnap

Hirdetési feltételek:

Minden szó	4 fillér
Kövér betűvel	8 "
Egész oldal, 1-szeri közlés	80 kor.
Fél oldal 1-szeri közlés	40 "

Bányászatunk fejlődésének irányai.

Minden fejlődésnek az erő ad tápot. Az erő dimenziói pedig a felhasznált anyagtól s annak mineműségétől függenek.

Ha mi bányászatunk fejlődéséről akarunk beszélni s annak irányait kutatni, szükséges, hogy megismerjük azt az erőt, melynek intenzívításától függ bányászatunk jövője. Egy bizonyos: anyagunk, mineműség és mennyiség tekintetében van bőven. Tehát a fejlődés biztosítva van.

Most csak az lehet kötelességünk, hogy a fejlődést határozott cél felé irányítsuk. Minden tervnélküli kapkodás megboszulja magát. Bányászatunk fejlődése is csak úgy lehet biztosítva, ha úgy egyesek, mint az állam, határozott célok felé és kimért irányokban haladnak.

Bányászatunk fokozatos fejlődését örömmel látjuk, de hogy nem vagyunk előbbre, a tőke hiányán kívül, az is oka, hogy nem lestük ki a haladó kor ipari és kereskedelmi igényeit, nem tanulmányoztuk a kereslet, a fogyasztás piacait, hogy a legszükségesebb bányászati produktumainkat a kellő időben és helyen mozgósíthattuk volna.

De jóvátételjük mulasztásainkat. Keresve, megfogjuk találni azokat az irányokat, azokat az erőforrásokat, melyek egészen új perspektívát nyitnak bányászatunk fejlődésének.

Alkalmunk volt ezekről a kérdésekről az európai híró Wartha Vince műegyetemi tudós tanárral s a geológiai intézet kiváló szaktudású igazgatójával beszélgetni, kik a magyar bányászat fejlődésének a következő irányait jelölték meg:

Rohamosan fejlődő iparunk és kereskedelmünk legfontosabb, életbevágó eleme a

szén. Ugy a külföldön, mindenütt, mint nálunk, a szén képezi ma a kereslet legfőbb tárgyát. S bár Magyarországot nem nevezhetjük a leggazdagabb szénterületnek, bizonyos, hogy intenzív és korszerű bányaipar mellett a hazai fogyasztáson kívül exportra is termelhetnének a magyar szénbányák. Ma, elég sajnós, a szállítási akadályokon kívül, rossz bányatörvényünk is nagyon sokban hozzájárul a szinte türethetetlen szénmizériához. És ezen okvetlen és hamarosan segíteni kell, bányatörvényünk revíziójával és a szén szabaddá tételével. A magyar szénbányászatnak nagy jövője van, csak jobb eszközök s helyes bányaiparpolitika kell hozzá.

A másik nem kevésbé fontos ipari és kereskedelmi cikk a *petroleum* volna. Évek óta történtek kísérletek a petroleum kutatása körül, amint tudjuk azonban, kevés eredménnyel, itt-ott szégyenteljes kudarcokkal. Pedig Magyarországon, világhírű geológusok véleménye szerint, petroleumnak lenni kell, csak nem szabadna annak kutatását különböző spekulációkra bízni. Az ügyet maga az állam vegye a kezébe s hatalmas anyagi erejével végre döntse el a kérdést, van-e, vagy nincs nálunk petroleum? Ha van, kiszámíthatlan vagyonna tesz szert, ha nincs, véget vet bányászatunk hírnevének annyira ártó „Company”-ek szélhámoskodásainak.

Azt is látjuk, hogy a külföld aranyterületein milliókat forgat az *aranymosás*. Folyóinkban nagymennyiségű aranylerakódás van. Tőkebefektetéssel, modern eszközökkel, mint az eddigi, az ország különböző részein tett kísérletek bizonyítják, egy hatalmas ipart lehet teremteni egyes folyóink mentén az aranymosással.

Az építkezés óriási mértékben való fel-

lendülésével, a legkeresettebb cikkek egyike a *cement*, amiből nálunk szintén nagymennyiségben van az ország különböző részein. Merész vállalkozások a tőkének egészen új terénnyel nyitnak e téren s csak sajnálandó, hogy e cikkből is behozatalra szorulunk.

És végre bányászatunk föllendülésének hatalmas lökést adna a *földgázok* intenzivebb felkutatása és felhasználása. Az eddigi kísérletek fényesen beváltak. Egy egész gyártelep hajtóerejét és egy vasuti állomás teljes világítását nyeri egyetlen földgázforrásból.

Mindezekből bányászatunk fejlődésének csak az említett öt irányba való haladásának mekkora perspektíváját látjuk!

Előttünk tehát az út, a cél; ismerjük az erőt, az anyagot, tegyük nagygyá, virágzóvá a magyar bányászatot.

A muraközi aranymosások.

Irta: Pollák Géza.

Ismeretes, hogy a Mura és Dráva mentén lakó nép évenként 12—15 kilogramm aranyat mos ki a két folyóból. Minthogy a nép ezen évi arany mennyiséget igen primitív eszközökkel mossa ki, önkéntelenül is arra a gondolatra jut az ember, nem-e járna nagy jövedelemmel a nagyüzemi aranymosás?

Rákóczy ny. főmérnök is, aki hosszabb ideig foglalkozott a muraközi aranykérdéssel, cikkeiben azon véleményének adott kifejezést, hogy a nagyüzemi mosásnak jó eredményre kell járnia, hiszen jelenleg csak igen kevesen foglalkoznak a mosással s azok is oly primitív eszközökkel, hogy az évenként kimosott mennyiség (12—15 kg.) a ténylegesnek csak kis töredékét képezheti. Rákóczy inkább a dolog tudományos, mint gyakorlati oldalával foglalkozott.

1904-ben egy angol társaság kutatott a két folyóban; kutatásaik eredményét nem ismerem, jó eredménnyel nem járhatott, mert egy aranytartalmu területet sem foglaltak le. Megjegyzem azonban, hogy ezen társaság nem az arany utáni kutatásra fektette a főszerepet, ugyanakkor szén és petroléum után is kutattak.

Fontosabbak ezeknél George Towner Sisson és Sporzon Pál kutatásai.

G. T. Sisson, amerikai mérnök, 1907. május havában végezte kutatásait, különösen a Mura folyóban. Kutatásait csakhamar abbahagyta, mert véleménye szerint a csekély aranytartalom és a helyi viszonyok miatt a komoly nagyüzemi mosásra gondolni sem lehet; a legdrágább gépekkel sem lehetne több aranyat kimosni, mint amennyit a lakosság mos ki évenként; ez a mennyiség azonban aligha fedezné az üzemköltségeket.

G. T. Sisson kiváló szakember, aki egész életét a klondykei, alaskai és ausztráliai aranymosó telepeken töltötte. A hosszú utat Magyarországra is azért tette meg, hogy Muraközben aranymosó telepet létesítsen. Érdekes, hogy mr. Sisson a kutatások megkezdéséig azon meggyőződésben volt, hogy a mélyebb rétegekben súlyos aranyra fog bukkanni (mint

Klondykeben). Természetes, hogy Sisson mérnök zárt kutatómunkát nem jelentett be.

Hogy G. T. Sisson számítási alapját megérthessük, némileg ismertetnem kell a helyi viszonyokat.

A két folyóban számos zátony képződik, az arany ezen zátonyoknak a folyással szemben lévő oldalán rakódik le; az ily lerakódási helyeken az aranytartalom köbméterenkint meghaladja az egy grammot. Az arany azonban nem található a zátony (sziget, félsziget) egész felületén, hanem csak a sziget szélétől 5—6 méternyire a sziget belseje felé; ezt úgy lehet megmagyarázni, ha feltételezzük, hogy az arany szemek a folyó iszapjában vannak; ha ezen iszap aztán árvíz alkalmával áthalad a kavicsos zátonyon, a zátony elején lévő homok mintegy «megszűri» az aranytartalmu iszapot, úgy hogy az arany a sziget belseje felé már el sem juthat.

A parasztek a mosás alkalmával ezen lerakódási helyeket keresik fel.

Mr. Sisson a nagyüzem számítási alapjául ezen lerakódási helyeket veszi 1 gr. átlagos aranytartalommal köbméterenkint.

A folyó egyéb részeiben csak nyomokban bírtunk aranyat találni.

Tudnunk kell még, hogy ezen aranytartalmu zátonyok a két folyó 275 km. hosszú részében vannak szétszórva, csak korlátozott számban találhatóak és egymástól nagyobb távolságban.

Minden egyes parasztnak hivatalos engedélye van a mosásra; nem hiszem, hogy a hiányos bányatörvény tartalmazna oly paragrafust, melynél fogva a parasztokat valamely zárt kutatótulajdonossal szemben el lehetne tiltani a további mosástól; hiszen a lakosság évszázadok óta mos aranyat, sok családok fő jövedelmi forrását képezi. Már pedig ha a lakosság folytathatja a mosást, G. T. Sisson számítását tekintve, tényleg céltalan a nagyüzemi mosás.

Mindezekről egészen eltérő eredményre jutott Sporzon Pál. Adatai, illetve kutatásainak eredménye azért értékes, mert négy éven keresztül kutatott s mint gazdasági akadémiai tanár nagy szakismerettel bír. Kutatásai jó eredménnyel jártak, mert 400 zártkutatómunkát jelentett be és pedig nem mint ujabban szokás: katonai térképről, hanem a területeket egyenként megvizsgálta és felmérte, ami csak nagy fáradsággal és tetemes költséggel lehetséges. Szóval a nagy jövedelem biztos reményében nem kiméli a fáradságot és költségeket.

Sporzon tanár 4 évi kutatásainak eredményét röviden a következőkben foglalja össze:

«A Mura alluviuma 47 furás átlagában 4.5 méter vastagnak bizonyult. Vannak helyek, hol 9 méter mélységben még alluvium volt, őszágyot nem ért a furó. Ezen alluvium teljes vastagságában tartalmaz aranyat. Mintegy 38 aknaásás bizonyítja, hogy nemcsak 20—30 cm., de 2—3 méter mélységben is találtam bő aranytartalmu telepeket. Az átlagot 0.3 grammra biztosan fel lehet venni. Már pedig, ha m³-kint 0.2 gr. aranyat tartalmaz a fövény, akkor annak nagybani kiaknázása a modern kotróhajóval fényes jövedelmet szolgáltat, miről annak idején meg lehet majd győződni.

Az arany, melyet a parasztek mosnak, már évezredek előtt jött le a Tauern-havasokból a jégkorszak idején s most az időközi árvizek megbontják az akkori alluviumokat s ezt mossák ki, mintegy koncentrálik a frissen képződő zátonyok felső részén. Ily helyeken van néha több is mint egy gramm m³-kint, de ezek

nem képezhetik a nagyüzem számítási alapját. Ez csak maradjon a parasztnak».

Sporzon a nagyüzemű mosást nemsokára meg is kezdi és gyorsan el fog dőlni a praktikus amerikai véleménye helyesebb-e, vagy Sporzon tanáré.

Végül megjegyzem még, hogy a Murából 20—30 km., a Dráva pedig teljesen lefoglalható még.

Aszfalt.*)

Irta: Dr. Széchy Ákos.

Az a sajtáságos fekete anyag, amelyet aszfalt-nak nevezünk, már a legrégebb korban ismeretes volt; dacára ennek, általános használata csak a legújabb időkben terjedt el.

A régi népek az aszfaltot a Holt-tengerből nyerték. Ennek a mély fekvésű, óriási kiterjedésű tónak a felületén időnkint darabokban jelenik meg az aszfalt, amelyet az aszfalt-halászok összegyűjtenek s mint igen tiszta aszfaltot jól értékesítenek, mert ez az aszfalt szolgál a festékek és finom lakkok készítésére. Az aszfaltot és konzerváló tulajdonságát már a régiek is ismerték; ezt legjobban bizonyítja az, hogy ó-egyiptomi nyelven az aszfaltot mumiya-nak hívták és vele kezelték a holttesteket, amelyeket éppen ez okon mai napig is mumiáknak neveznek. A mumiákat nem csupán aszfalttal kezelték, hanem más gyantákkal is, amelyekből azok ma is érezhető balzsamos szaguk; mégis legfőbb szerepet játszott az aszfalt, amelynek barna színe adja a mumiák máig látható sötét színét. Az aszfalt tulajdonságainak régi időkben való ismeretéről tanuskodik az is, hogy közel ötezer éves aszfalttal kezelt mumiák láthatók ma is egyes muzeumokban. Babylonban és Assyriában pedig már a nedvességet elzáró tulajdonságát is gyakorlatilag érvényesítették. Ezért való használata ma újból nagyon elterjedt s míg a múlt évszázig aszfalt elnevezés alatt csak a földszurkot értették, ma már, mint később látni fogjuk, e fogalom köre nagyon kiterjedt.

Általában kétféle aszfaltot különböztetünk meg; az egyik fajtája a természetes aszfalt, a másik pedig az, amelyet kátrányból készítenek. A természetes aszfalt vagy tiszta állapotban fordul elő, mint azt előbb említettük a Holt-tenger aszfaltjánál, vagy pedig bizonyos kőzeteket átitat, amelyek ezáltal jellemző szagát mutatják. Az ilyen kőzeteket bitumeneseknek szokás nevezni; ezek leginkább palás kőzetek, amelyeknek az a tulajdonságuk van, hogy felmelegítve a bennük levő aszfalt meggyulad és kormozó lánggal ég el. E bitumenes palakból nyerik ma leginkább azt a nagymennyiségű aszfaltot, amelyet a legkülönbözőbb módon dolgoznak föl, az építészet, az elektrotechnika, a lakk-készítés, fotografálás, festékgyártás és más egyéb ipari célokra.

A 18-dik évszázig feledésbe ment az aszfalt használata s ennek is, mint minden fölfedezésnek, olyan emberre volt szüksége, kinek éles esze vagy a véletlen hozza szeme elé valamely új dolog kiválóságát. Az aszfalttal is így történt. Bernben 1712-ben a kanton-orvosi állását egy Cirinus nevű görög orvos töltötte be, akit egy Jost nevű ember figyelmeztetett arra, hogy a Jura-hegységben a Val de Travers nevű völgyben oly kő van, amely könnyen meggyújtható és így könnyen megmunkálható is. Cirinus orvos figyelmét csak

*) A „Ip. Olv. 9—10. sz.

ugyan kiterjesztette a különös köre és ellátogatott az említett völgybe, amelynek Bois de Croix nevű helysége közelében nagy mennyiségben találta a csodálatos égo-követ. Gondosan tanulmányozni kezdte a követ s nemsokára arra a meggyőződésre jutott, hogy a kő építésre nagyon alkalmas és a benne levő éghető anyag nem más, mint földszurok. Kísérleteit annyira vitte, hogy a bitumenes kőzet porából szurokkal olyan kevereket készített, amely fára vagy falra alkalmazva, azt a vízre nézve áthatatlanná tette. E tétellel ő volt az első, aki az aszfaltot az építészetbe nedvességelzárónak használta. Cirinus működésének az az eredménye volt, hogy Elzászban, a Rajna mellett és Svájcban kezdtek a bitumenes palákat aszfalt nyerésére fölhasználni, amire aztán Sicilia és Olaszország több tartományában is készítenek aszfaltot. Ezek mindannyian természetes aszfaltot készítenek.

A világítás fejlődésével, a gázgyárak elszaporodása következtében a kőszénből nagymennyiségű kátrányt nyertek, amely anyagot hosszú időn át nemcsak értéktelennek tekintették, hanem még hozzá olyan anyagnak is, amelynek elhordatása éppen amiatt, hogy nem tudták hová tenni, a gyáraknak nagyon kellemetlen volt. Gondolkozni kezdtek tehát arról, hogy miképpen hasznosíthatják s csakhamar rájöttek, hogy a kőszénkátrány egy valóban igen értékes anyagot képez, amelynek földolgozása nagyszámu, ma már nélkülözhetetlen ásványos olajokat, festékeket, gyógyszereket stb. szolgáltat.

Miután aszfaltot és aszfalttartalmú földnemeket sok helyen találnak, az aszfaltot nagy elterjedésű ásványnak kell tekintenünk; mégis az olyan helyek, ahol az aszfalt oly mennyiségben fordul elő, hogy kiaknázása érdemes, nem sok helyen van. Egyike a legjobb aszfaltnyerő helyeknek Syriában a Holt-tenger.

Sokkal jelentékenyebb a trinidadi aszfalttelep Dél-Amerikában az Orinoko torkolatánál, amelynek aszfaltgazdagsága állítólag több száz év múlva sem fog elfogyni. Ez az aszfaltnyerő hely is egyike a természeti csodáknak. Mintegy három kilométerre a parttól Trinidad szigetén van az u. n. aszfalt-tó; A tó partjain valóságos aszfalthegyek emelkednek; a környezettől lefelé folyton kemény aszfalt képezi a tó tükret, amelynek közepén lágy és egész forró hullámzó mozgásban levő aszfalt van, amely azt a benyomást teszi az emberre, mintha az aszfalt itt alulról melegítve volna. Esős időben ez a hullámzó mozgás a lehülés következtében megszűnik. Az aszfalttömeg vastagságát a nagy felületen hat méterre becsülik. Az aszfaltnyerés itt leginkább az olvadt állapotban levő aszfaltból történik, amelyet egész egyszerűen alkalmas edényekkel mérnek ki, ami azután a gyűjtőtartókban megszilárdul és a legtisztább aszfaltot képezi. A kemény aszfalton kívül gyakran egész sűrű folyó-aszfaltot is nyernek, amelyet földi kátránynak neveznek, ha ilyen folyós aszfaltok mészköveken haladnak át, a mészkövek belsejébe, azok üregeibe és likacsiba is behatolnak és így keletkezik az u. n. bitumenes-mészkő. Ilyen bitumenes-mészkövek nagy mennyiségben vannak a már említett Val de Travers-ben Svájcban, Elzászban, Délfranciaországban. Hazánkban is több helyen vannak aszfalttelepek, de nagy mennyiségben nem igen találják. Legnevezetesebb a biharmegyei Dernai-telep, amely a nyert aszfaltot nemcsak mint aszfaltot dolgozza föl, hanem fontos kenőolajokat is készít belőle.

A természetben található aszfaltot kezdetben csak kisebb területeken használták, de mikor a trinidadi asz-

falt-területeket kezdték művelni, felhasználása egyre nagyobb tért hódított.

A múlt évszáz közepén kezdték az aszfaltot járdák készítésére fölhasználni. Ezek kezdetben csak kevéssé alkalmas utakat szolgáltatottak, nyáron ellágyultak, elfolytak, a járás nyomait mutatták, általában nem voltak a követelményeknek megfelelőek. Csak későbbi kísérletezések és gyakorlat által nyert tapasztalatok tanították meg az embert, hogyan kell vele célszerűen eljárni.

A természetes aszfalt több oldószerben oldható föl, amelyek ha elpárolognak, a hátramaradó aszfalt egyenletes, simafelületű réteget mutat, amely vastagon fekete színű, de folyékonyan nagyon kellemes, u. n. meleg-barna színt tüntet föl s ezért az aszfalt-lakkok és firnissek nagyon elterjedt használatuak, főképpen azért is, mert úgy fára, mint fémekre egyaránt alkalmazhatók. Az oldószerek szerint gyorsan száradó és zsiros aszfaltlakkot készítenek. Ha az aszfaltot benzín, terpentín, igen tisztított petroléum vagy chloroformban oldják, könnyen száradó lakkot nyernek. A zsiros aszfaltlakkot lenolajjal készítik s bár lassabban száradnak, mégis egyikét képezik a legjobb rozsdamentesítő vasbevonatoknak, amelyet vasra és fára a kocsigyártók részint tisztán, részint pedig más lakkokkal elegyítve használnak.

Az aszfaltnak hazánkban nincs sok lelőhelye, de az ismertek oly nagy mennyiségű anyagot szolgáltatnak, hogy e téren külföldről való behozatalra szükségünk nincs; egymaga a biharmegyei felsődernai telep kőolajjal keverve minden aszfaltszükségletünket fedezni képes. Magyarországon az aszfalt általánosabb használata a múlt évszáz hetvenes éveire esik, amikor Pesten kezdték nagymértékben burkolatul használni és pedig mindkét formájában, úgy mint: az öntött és sajtolt aszfaltot.

Ma az aszfalt-ipar egyiké hazánkban a legelterjedtebbeknek, amin csudálkozni nem lehet, hiszen a városoknak aszfaltjárókkal való ellátása ma valóságos követelmény, ami elől kitérni hovatovább lehetetlen lesz. Nedves falaknak elzárása aszfalttal, aztán fém- és fátárgyaknak megvédelmezése ez anyaggal, egyre nagyobb aszfaltfogyasztást tesz szükségessé és nagyobb számú munkaerőt vesz igénybe.

Látjuk mindezekből, hogy egy földi termék, a melyet az emberiség már évezredek óta ismert, melyet azonban értékelni egyáltalán nem tudott, vagy csak igen kis mértékben, ma oly keresett anyaggá lett, hogy az emberiségre ugyszólván nélkülözhetetlen s amely az ember folytonos fejlődését fenn hirdeti.

BÁNYAJOG.

Anket a bányatörvény revíziójáról.

A budapesti ügyvédi kamara véleménye.

(Folytatás és vége.)

Miután továbbá hasznóbérleti szerződés alapján határozott időre birt szenterületen a bányatelket a bányahatóság nem adományozhatja a hasznóbérlo nevére, de meg legtöbb esetben a földtulajdonos sem egyeznek ebbe, — az utóbbi nevére, — és ha a földtulajdonosok 16-nál többen vannak, ami a volt urbéresék területén a rendes eset, 3—4 meghatalmazottjuk nevére kell a bányatelket adományozni és bányakönyvileg bekebe-

lezni. Eltekintve attól, mekkora jogi képtelenség, hogy a földtulajdonosok meghatalmazottai egyoldalulag bármikor visszavonható meghatalmazásuk alapján nem felhatalmazóik, hanem saját maguk javára örök tulajdoni jutalékát a hitelezők azok akarata ellenére is jelzáloggal megterhelhetik, végrehajtás alá vonhatják s így az egész bányatelket elárverezhetik, örökösök pedig maguknak átadhatják s elidegeníthetik. A vevő azután semmiféle jegviszonyban sem állván a bányatelket hasznóbérlo bányavállalkozóval egyszerűen elmozdithatja az utóbbit a hasznóbérletből. A bányavállalkozót, akinek versenytársai az efféle jogjaiból való kiforgatását szándékosan is inscenálják, ezekben az esetekben sem kárpótolhatja semmiféle szavatosság és kártérítés.

Képtelen helyzetbe jut a hasznóbérlo bányavállalkozó végül akkor is, ha a hasznóbérbeadó földtulajdonos esetleg nem egyezik bele, hogy a felelősségét invováló bányaadományozás, amelyet az ideiglenes jellegű hasznóbérlet címén, mint örök tulajdoni jogot alkotót, a hasznóbérlo meg nem szerezhet, — az ő saját nevére kérelmeztessek, amire a legtöbb esetben nem kényszeríthető.

Ezen nehézségek látszólag legyőzhetőek, ha a bányavállalkozó nem hasznóbérlet címén, hanem örök áron szerezne meg a szénjogokat; csak hogy ez az elidegenítés már csak azért is akadályokba ütközik, mivel a föl nem kutatott széntelepek érdeke egyáltalán meg nem határozható s a két fél érdekei éppen azért meg nem óvhatók.

Ugyancsak anomália, hogy a zártkutatmányost megillető fentartott mérték ez idő szerint a szénbányavállalatokat bányamértékeik fektetésében akadályozza, a hasznóbérlet pedig nem az a jogviszony, melynek alapján évszázadokra való beruházásokat, amilyenek az okszerű bányászathoz szükségesek, a vállalkozó megkockáztathatna stb.

Ehhez járul, hogy a bányavállalkozó ily körülmények között már csak helyzetének bizonytalan volta miatt, de különösen azért, mert a szükséges hitelnek kellő fedezetet nyújtani nem képes, üzletének megfelelő kifejllesztésére, feldolgozó művek, brikettgyárak, kokszkemencék, kátránydesztilláló telepek berendezésére nem is gondolhat minálunk.

A bányavállalkozókra és földtulajdonosokra nézve egyaránt hátrányos, hogy valamely versenyző vállalatnak mindig módjában áll a szomszédos földtulajdonosok egy részét magasabb ajánlatokkal megnyerni s ezzel az okszerű bányászathoz szükséges területet oly módon felaprózni, hogy a versenytárs bányamivelését lehetetlenné tegye s úgy az egyik, mint a másik vállalkozóval szerződő földtulajdonosok területét hosszú időre lekösse anélkül, hogy az ott található széntelepek lefejtéséből hasznot húzhatnának. Az ilyen eszközökkel meddővé tett, évtizedek óta parlagon heverő területek egész sora mutatja, hogy a földtulajdonosok önérdékére való hivatkozás egyáltalán nem nyújt biztonságot arra, hogy a felkutatott szenterületeket már csak azért sem fogja a lefejtés alól kivonni, mivel egy földbirtokos sem lesz oly okatlan, hogy a szén neki jövődelmező kiaknázását megakadályozza. Megjegyzendő azonban, hogy az utóbbi sem példátlan eset, mert akadtak már nagybirtokosok, akik éppen e célból kötötték szerződést és fizettettek bért maguknak, hogy szenterületük mivelését másnak meg ne engedjék, e mellett azonban a maguk részéről azt is kikötötték, hogy a velük szerződő vállalatnak sem szabad ezen területükön bányászkoznia.

A földtulajdonosok jogait azonban sok más tekintetben sem képes a mai jogrend biztosítani.

Igy, — hogy egyebet ne említsünk, — a földtulajdonos nevére szerzett s haszonbérbe adott bányatelek adományozása bányajogi felelősséget hárít rá, amely alól a haszonbérbe adás nem mentesíti. Ha pl. haszonbérleje rossz konjunktura idején, amikor más haszonbérlet egyáltalában nem található, az üzemből tartás kötelezettségének meg nem felel, bányatulajdona elvonható és bányatelekai éppen az ily kedvezőtlen időkben, amikor jóformán alig van értékük, el is árverezhetők. Ez ellen csak úgy védekezhetnék, ha maga venné fel az üzemet. De milyen kilátással tehetné ezt, a mikor a haszonbérlet is azért szüntette meg, mivel veszteséggel járt? Aztán hol vegye az üzemhez szükséges tőkét éppen az ilyen szűk esztendőben?

Ha a földtulajdonos maga nem hajlandó bányájába nagy tőkét fektetni, — ami a rendes eset, mert hiszen éppen ezért adja haszonbérbe bányáját, — kénytelen tenni, hogy a bányavállalkozó a bánya berendezéséhez, feldolgozási műveihez szükséges területeket saját javára sajátítsa ki s így a maga saját érdekeinek megfelelően választott területen tegye meg a szükséges beruházásokat, melyek nélkül a haszonbérlet leteltével a bánya minden más versenyzőre nézve értéktelenné válik.

Hogy az egy bányamérték térfogatánál, tehát körülbelül 10 és fél magyar holdnál kisebb terület tulajdonosa egyáltalában nem rendelkezhetik szabadon a maga szénjogaival, mert az 1862. évi 13.622. sz. a. kelt udv. rendelet alapján beleegyezése nélkül is fektethető rá a fölkért bányamérték, hogy továbbá ezen, törvényes volta tekintetében fölülte kétséges expediens nélkül a volt urbéresék területén egyáltalában lehetetlen volna a szénbányászat, legjobban bizonyítja a mai állapotnak tarthatatlanságát, mert az ily földtulajdonos a kártalanításra irányuló igényeinek minden törvényes szabályozása nélkül kénytelen tenni tulajdoni jogának megszorítását csupán azért, mivel földbirtoka kisebb terjedelmű, holott valószínű, hogy reá nézve éppen ezért nagyobb értéket képvisel.

Ezt a jogilag nem védelmezhető állapotot, mely az országos bírói értekezlet határozományaival homlok-egyenest ellenkezik, nemcsak ezideig túrték a földtulajdonosok, de a tervezet tárgyában hozott határozatuk szerint a jövőre is szükségesnek tartják, pedig nyilvánvaló, hogy ez sokkal érzékenyebben érinti a «tulajdonos szénjogát», mint a tervezet rendelkezései. Hogy a kis területek földbirtokosainak jogait törvényes alap nélkül így megszorítani mekkora igazságtalanság, kitűnik abból, ha figyelembe vesszük, hogy Magyarország 2,486.265 földbirtokosa közül 2,348.110 személynek, tehát 94%-nak birtoka 30 kat. holdon alul marad s a mint tudjuk, rendszerint 4—10 darabra tagolva a határ különböző részeiben fekszik, tehát egyes részei mindig kisebbek egy bányamérték térfogatánál s így csupán a földbirtokosok 4%-a rendelkezik szabadon a maga szénjogaival.

A kisebb területek tulajdonosai azonban nemcsak a szénjogok tekintetében kénytelenek megadni tulajdonjoguk ily megszorítását, de hasonló helyzetben vannak a vadászat, halászat, erdőbirtokuk tekintetében, nemkülönben a tagosításnál stb.

Említettük már, hogy ezidőszereint a zártkutatmányos fentartott mértéke megakadályozhatja, hogy a földtulajdonosok a maguk területén bányaadományt szerezhessenek a tulajdonukat képező szénre; de hogyha

ezen területen fentartott ásványokra adományozott bányamérték van már, szénjogaikat soha sem érvényesíthetik adomány alapján, hanem ki vannak szolgáltatva a korábban adományt nyert bányavállalkozó kénye-kedvének.

Említettük továbbá azt a veszedelmet is, amely nemcsak a bányavállalkozót, de természetesen a földtulajdonosokat még inkább fenyegeti, ha — amint az a volt urbéreséknél rendes eset, — nagy számuk miatt mindnyájuk nevére nem adományozható a bányatelek s e célra meghatalmazottakat kell megnevezniök. Ily körülmények között nemcsak annak a veszedelemnek vannak kitéve, hogy bányájukat elárverezik, elidegenítik, hanem annak is, hogy az ennek folytán kárt vallott bányavállalkozó őket fogja kártérítésre szorítani.

Å kisebb birtokost továbbá a kisajátítással járó, fenn már említett kalamitás is fokozottab mértékben terheli.

Azonban szabadjára sem lehet bocsájtani a földtulajdonosok önkényét, mert ezen hiányos és törvényesnek éppen nem mondható korlátozása nélkül a szénbányászat a mai jog alapján teljességgel lehetetlen volna, miután a versenyző vállalkozónak csak egy volt urbéres szénjogait vagy földbirtokait kellene megszereznie s ezzel a bányászatot az egész határban megakadályozhatná, miután a legtöbb esetben minden volt urbéres gazdának minden dűlőben van egy darab földje. Egyébként a földtulajdonosok korlátlan rendelkezési jogának átkát élő példák, Galicia korábbi naftabányászata és Hannover káli vállalkozásai elég kirívóan mutatják. Hogy minálunk ily jelenségek nem merültek fel, csakis bányahatóságaink körültekintő eljárásának, a kétes törvényességű, fenn idézett udvari rendeletnek s persze annak is köszönhető, hogy az ipar fejletlen volta mellett maga a szénbányászat is stagnált. Az ipar fellendülésével azonban szükségképpen mindezen itt említett és egyéb hiányok fokozódó mértékben fogják hatásukat éreztetni, különösen ha birtokpolitikánk folytatja eddigi irányát s a nagyobb birtokok parcellázása nagyobb terjedelmet fog felvenni.

Mi a magunk részéről a gyakorlatban úgy a bányavállalatok, mint a földtulajdonosok érdekeinek képviselésében járván el, akármelyiküknél közvetlenül s elfogulatlanabban ítélnék meg a bányajogrend számos hiányát s ennek alapján határozottan kijelenthetjük, hogy a reformot egyenesen s főleg a földtulajdonosok érdekében tartjuk égetően szükségesnek, még pedig annál is inkább, mert meggyőződésünk, hogy a bányatörvény jelen tervezete, — különösen ha a maga helyén részünkről javaslatba hozott módosítások figyelembe vétetnek, — a földtulajdonosok érdekét teljes mértékben megóvja, az ásványászatra vonatkozólag a jövőre nézve is elismert jogaik jövedelmezőségét nagyban fokozni fogja, sőt a földtulajdonosok érdekében a lehető legmesszebb megy, amikor azokat Erdélyben, a volt határörvidéken és a társországokban is visszaállítja.

De biztosítja a földbirtok jogait a tervezetnek az a rendelkezése is, hogy a földtulajdonosok és vállalkozók ezentúl is szerződhetnek a szénjogokat illetőleg, valamint hogy a földtulajdonosoknak a kedvezményes időt és a kizárólagos kutatási engedély leg-hosszabb tartamát összevéve tíz esztendő határidő áll rendelkezésükre, hogy jogaikat bányajogilag is biztosíthassák.

Mindezek mérlegelésén fölül a tervezet alapelveinek elfogadására éppen a földbirtokosok érdekében

annak megfontolása is indított bennünket, hogy a közgazdaságilag iránytadó középeurópai államokban a szénbányászat államosítása egyre nagyobb gyakorlati jelentőséget nyer s nem ok nélkül tarthatunk attól, hogyha a most tervezett reform ismét meggyűsül. Utóbb, különösen parlamentünk karakterének közelálló megváltoztatásával nálunk is ez az irány kerekedhetik fölül s éppen úgy mint Poroszországban és Hollandiában a bányavállalatok és földtulajdonosok szerzett jogainak egyszerű mellőzésével az állam rendelkezése alá juttatja az egész hazai szénbányászatot.

Az erdélyi sóbányák fejlesztése.

Közgazdasági állapotjainknak gondos szemlélője előtt rég óta nem lehetett titok, hogy Erdély az anyaországgal történt uniója óta mostoha gyermeke maradt a kormányhatósági gondoskodásnak. mi bénító hatással lévén az erdélyi állami s kulturális intézményekre ezeknél nemcsak bizonyos pangásszerű maradiságban, de a mi a nemzeti kultúra érdekében még fontosabb, a magyar elem némi elsatnyulásában s az oláhság fokozódó térfoglalásában nyer kifejezést. Bizonyos idő óta azonban azt találjuk, mintha fordulóponthoz értünk volna. A mostani kormány ugyanis az évtizedes mulasztásokat jóváteendő, Erdélyre is kiterjeszti jóakaró gondoskodásának figyelmét és ezzel az eddigi sötétségben a közeledő hajnal előhírnöke gyanánt már is némi világság kezd derengni, táplálva a jobb időre való reményt, növelve a sorsunk intézői iránti bizalmat.

Az ébredező életerő első nyomait a felekezeti tanítók fizetésrendezéséről, jobban mondva a nemzeti-ségi iskoláknak a magyarság érdekkörébe való bevonásáról szóló 1907. évi XXVII. t. cikk különösen Erdély nemzetiségi vidékeire jótékony hatást gyakorló intézkedéseiben, nemkülönben az erdélyrészi tagosítási s birtokrendezés tárgyában legújabbán letárgyalt törvényjavaslatban, végre pedig abban is találjuk, hogy a kormány legújabbán az erdélyi sóbányaművek fejlesztésére is fordítja figyelmét. Az állami bányászatnak fejlesztése berendezéseinek tökéletesbitésé ugyanis nemcsak műszaki szempontokból, de azért is fontos, mivel minden egyes állami sóbányamű az erdélyi nemzetiségi vidékeken a magyar állam eszmének erős bástyája, a magyar kultúrának jótékony hatású kútforrása. A marosújvári sóbányaművek ugyanis a folyó évben fejezik be az összes erőművek elektromos erőre való átalakítását, mely célból az 1908. évi állami költségvetésben utolsó vagyis IV-ik részlet gyanánt 60.000 korona fedezetről van gondoskodva.

Parajdon a székelység érdekében az állam minden lehető követett el s oda terelve a marhasótermelést, nemcsak egy a modern technika vívmányainak megfelelő sóórlómalom létesítését, de az eddigi csekély sótermelésnek lényeges emelkedését is segítette elő.

Legutóbb azonban a kormány figyelme az életerőtől duzzadó s idáig is hatalmas arányokban növekvő, sótermelés dolgában pedig közvetlenül Marosújvár s Aknaszlatinai mögött sorakozó désaknai sóbányamű továbbfejlesztésére s a legújabb vívmányoknak megfelelő berendezésére is fordítván, a nevezett sóbányamű elektromos akna és távszállításra, nemkülönben villanyvilágításra való berendezését határozta el s ezért a nagyszabású beruházás költségeinek fedezéséről olyformán gondoskodott, hogy a f. évi állami költségve-

tésbe rendkívüli kiadás címén 48.600 koronát, mint az előirányzott kiadás első részletét felvette.

Az elektromos berendezéssel Désakna az elsőrendű sóbányaművek sorába lépven, sótermelése minden nehézség nélkül félmillió métermázsára fokozható.

BANYÁHIREK.

Az aknaszlatinai sóbánya pusztulása.

Magyarország legnagyobb, legegységesebb sóbányája elpusztult. Minden hivatalos és félhivatalos cáfolat dacára is állíthatjuk, hogy az aknaszlatinai Kunigunda bánya a szomszédos bányákkal egyetemben a legutóbb történt újabb beomlás következtében most már véglegesen megszűnt az lenni, ami volt eddig: a magyar bányászat büszkesége, a kincstárnak milliókat jövedelmező bányauzeme.

Csak fájdalommal érint bennünket a katasztrófa s nem akarunk senkit sem vádolni a következményekért, de kötelességünk rámutatni arra, hogy az aknaszlatinai sótelep pusztulását szakértelmetlen, sőt könnyelmű bányászok okozta.

A mostani vezetőség nem felelős ezért, mert kész veszedelmet örökölt, de volt idő, amidőn úgy a sajtó, mint szakemberek figyelmeztették az akkori bányavezetőséget a föltétlenül bekövetkező katasztrófára, ha nem változtat rendszerén és intézkedéseiben.

Amikor 1903. őszén az első beomlás történt, éppen lapunk főszerkesztője volt az egyik, aki az ottani helyi-sajtóban figyelmeztette az illetékes köröket, hogy még nem késő, még segíteni lehet a bajon, ha a beomlásokat nem betömni igyekeznek, hanem a betörő édes vizet közvetlenül a betörés táján izolálják el. Ehelyett azonban mit tett a vezetőség? Alsó tárnázással, rengeteg költséggel az édes víz forrásait kutatta. Ez alatt természetesen az édes víz vígan végezte romboló munkáját a sórétegekben, míg végre bekövetkezett az, amit még a laikus ember is előre láthatott s ami f. hó 22-én d. e. bekövetkezett: a Kunigunda bányában újabb beomlás történt.

A beomlásról a következő részleteket kaptuk:

A világhírű «Kunigunda» sóbánya előtt, a törvényhatósági uton keresztül hatvan méter hosszúságban, husz méter szélességben és 67 méter mélységben a föld beomlott és a bányaszivattyúk a víz alá kerültek.

A bányába beomlott óriási földtömeg következtében a víz a bányában tizenegy méterrel emelkedett. A bányában lévő összes szivattyúzós gépeket elöntötte a víz. A munkások, akik a gépeknél dolgoztak, kalap és ruha nélkül menekültek ki a bányából. A villamos telep, amely a gépek hajtóerejét szolgáltatja és Aknaszlatinát is világítja, a mélységbe zuhant. Aknaszlatinán eddig csak egy háznak a lakóját költöztették ki, mert a ház a beomlás következtében meggingott és attól tartanak, hogy be fog omlani. A lakosság körében a katasztrófa nagy rémületet okozott. Szombat délután újabb tíz méteres földterület szakadt be a bányába. A föld-süppedés következtében a Miklós- és Albert-bányákat is keresztülörtötte a víz, úgy hogy most mind a három bánya oda van.

A bajt az okozta, hogy a Kunigunda sóbánya felső boltozata feletti sórétegbe édes víz szivárgott, mely az évek során a sótestet kimosta, minek következtében a földréteg meglazult. Hozzájárult ehhez az is, hogy a bányaterületen nehéz vasuti kocsik közleked-

tek, melyek a lazán álló földréteget megrázták és meg-ingatták. A kincstár kárát egyelőre hozzávetőlegesen sem lehet kiszámítani. Nagy baj, hogy a földrengés-szerű rázkódtatás következtében az édesvíz mely a sónak legnagyobb ellensége, a Kunigunda-bánya mellett elterülő Albert- és Miklós-bányákba is utat tört magának. Azt hiszik, hogy egyelőre még csak kis mennyiségben szivárog édesvíz e bányákba. A szerencsétlenség emberéletet nem követelt, ezért vasárnap délelőtt és délután a templomokban hálaimákat mondtak.

Egy másik levelezőnk a következőket írja:

«Én láttam a Kunigunda-bánya belsejét, főképpen pedig annak veszélyeztetett föntjét annak beomlása előtt és láttam magát az omlást.

Az omlás cca 60 m. hosszú és 25—30 m. széles, mélysége lehet 52 m. a víz színéig, onnan természetesen le a bánya fenekéig. Nem igaz, hogy emberéletben kár esett volna. Az omlás okozta nagy légnyomás következtében a járó osztály járhatatlanná zuzódott össze, a szállító osztályban a kast pehelyként dobálta fel. Egy állítólag 16.000 korona értékű viznyomó szivattyú a víz alá került. Hogy ezt sikerülni fog-e kimenteni, nem tudom, de nem lehetetlen akkor, ha az omlás véget ér.

Az omlás körül repedések észlelhetők 10—15 m. távolságban a horpa szelétől, úgy hogy bizonyos, hogy az omlás még tovább fog terjedni.

Azon elővigyázat melyet úgy a főbhhv., mint a közigazgatás tanusít, elég megnyugvás arra, hogy a jövőbeni katasztrófától nem fog kelleni tartani.

Anyagi kára van a kincstárnak, de nem olyan nagy, mint ahogy azt akár a «Pesti Napló»-ban olvastam, mert az említett gépen kívül csak a külszínen levő ócska fészter és az abban levő ócska vasak mondanak bucsut a tavasznak. Ezenkívül néhány öl bükküzifa veszett oda.»

A magunk részéről szükségesnek tartjuk még a következőket megjegyezni:

Fentartjuk azon tény konstatálását, hogy a magyar államkincstárt sok száz millió korona értékű kár sújtotta a Kunigunda bánya megsemmisülésével. Ezen veszteségen nem változtat azon tény, hogy Magyarország elég gazdag sóbányákban; mert bármilyen gazdag is legyen sókészletünk, abból elprédálni mit sem szabad és ami tönkre megy, az mindenkor kár. Teljesen téves, sőt könnyelmű az az állítás, hogy a sóbányák csak 100 évig élnek. Mert a Kunigunda bánya halálát nem a mélységből előtörő víz beömlése okozta, hanem a boltozat alatt, illetve a bánya oldalán a magasból betört víztömeg idézte elő. A Kunigunda bánya, mint ilyen is, világraszóló nevezetesség volt, a bányászat terén óriási terjedelme a sóréteg tisztasága és hatalmas volta következtében unikum volt, melyet nem elpusztítani, de konzerválni kellett volna, hogy még később nemzedékek is lássák és bámulják a világ legnagyobb sóbányáját.

A kár azonban még egy más irányban is nyilvánul. A kincstárnak Aknaszlatinán milliókat érő befektetései voltak és most mindezek tönkremennek, mert minden beomlással fenyeget és habár az Albertbányából az ott felállítva volt vízszivattyút kihúzták és azt a Ferencbányát fenyegető helyre teszik is át, a Ferencbányára is hasonló sors vár, és a Lajosbányáról pedig tudva van, hogy az szakértelem nélkül lett telepítve s évek óta vízzel küzködik s az

eminens vízveszély következtében látogatása sok év óta tiltva van.

Lássunk tisztán! Mert itten nem egyesek vagyónáról, hanem az ország kincséről van szó. Itt segíteni kell, nem pedig naiv kommünnikékkal a közvéleményt félrevezetni.

A bányászgyermekéért. A következő sorokat kaptuk Kőrmöcbányáról: A siketnémák kőrmöcbányai államilag segélyezett intézete az 1908—1909. tanévben párhuzamos I. osztályokat óhajtván nyitni, pályázatot hirdet 30 siketnéma gyermek felvételére. A növendékekért fizetendő évi ellátási díj évi 240 korona, mely szegény gyermekek szüleinek elengedtetik. Bányászok és bányakincstári alkalmazottak gyermekei — tekintet nélkül vagyoni állapotukra — a m. kir. bányakincstár által létesített alapítványi helyekre teljesen ingyen vétetnek fel. Fenti 30 gyermekon kívül felvétetnek még későbbi korban megsiketült gyermekek is, kik a beszédnek szájáról való leolvasását tanulják meg az intézetben. Felvételért folyamodóknak a felvétel egyéb módzatairól az intézet igazgatósága szívesen nyújt felvilágosítást és a folyamodáshoz szükséges nyomtatványokat díjtalanul küldi meg.

Az államvasutak szénzavara. Kossuth Ferenc kereskedelemügyi miniszter felhívást intézett a hazai szénbánya vállalatokhoz az iránt, hogy a Máv. még hiányzó szénszükségletét tudnák-e pótolni s a már lekötött szénmennyiségen felül még mennyi szénét hajtlandók ebben az évben szállítani a Máv részére. A bányavállalatok válasza az volt, hogy erre az évre nem tudnak több szénét adni a Máv.-nak, ellenben a jövő évre, ha a természetviszonyok megengedik a szerződésben kötelezett mennyiségen felül valamennyit szállithatnak. Ez a határozat nem lep meg bennünket, de azt hisszük, hogy a kereskedelmi minisztert sem, legkevésbé a Máv. igazgatósága pedig egyenesen felhívta a kereskedelemre, amennyire szüksége van, a Máv. igazgatósága pedig egyenesen felhívta a kereskedelmi miniszterium figyelmét a fenyegető veszedelemre. Most pedig a bányavállalatoktól hallják azt, amit mi már hetek óta előre megmondtunk. Aligha nem ott van a baj, hogy illetékes helyen nem ismerték az államvasutak szénszükségletét s nem gondoskodtak idejekorán a szükséges mennyiség biztosításáról. A kedvezőtlen szállítási viszonyok pedig ma már nagyon megnehezítik a még szükséges szén beszerzését.

Kénsavas ammoniák a mezőgazdaságban. A közigazgatás fokozatos fejlődése, a modern technika vívmányainak segítségével rohamos léptekkel halad előre. S ha a fejlődés erőforrásait nézzük, azt látjuk, hogy mint már többször is kifejtettük, a mezőgazdaság s a bányászat a fejlődésben egymásra vannak utalva. A termelés által a földből elvont erőt az eddigi természetes trágyázás nem tudja pótolni, így hát mesterségesen kell a föld termőképességét fokozni. A legjobb műtrágyát pedig a bányászat fogja adni. Nem régen csak érintettük a káli-só nagy nemzetgazdasági fontosságát, most a kénsavas ammoniáknak a mezőgazdaságban szerepéről kell említést tenni. Csak természetes, hogy nem mi rólunk beszélhetünk. Hol vagyunk még mi ettől? Németországban azonban a múlt évben 300.000 tonna kénsavas ammoniákat használtak fel a mezőgazdaságban 75 millió márka értékben. Micsoda ipar és mezőgazdaság lehet ott, ahol akkora pénzt forgat meg nálunk oly jelentéktelennek látszó ásványtermék?

PÉNZÜGYI, IPARI ÉS KERESKEDELMI HIREK.

A vaskartell hátrányai.

Amint hiteles forrásból értesülünk a hajózási vállalatok hajóparkjukat nagy mérvben akarják növelni, mert a jövő évben kezdődő szabályozási munkák folytán működési körük az eddiginél 1200 km.-rel hosszabb területre fog kiterjedni. Az új beszerzéseket azonban igen akadályozzák a vaskartell magas árai. Ugyanis a mai vasárak az 1902. évi áraknál nemcsak hogy 25—30%-al magasabbak, de a magyar és osztrák vasművek a megrendelt árukat a megrendelés megtörténte után csupán 5—6 hónapra szállítják. A magas vasárakat a hajózási vállalatok nem tudják megfizetni. A vállalatok tehát, ha a mai magas árak mellett szerzik be a hajóépítéshez szükséges vasanyagot, oly aránytalan magasra emelkedik befektetési tőkéjük, hogy azt nem tudják kellően kamatoztatni.

A Dunagőzhajózási társaságnak néhány ezer waggon különféle vaslemezre van szüksége új uszályhajók építése céljából, miért is felhívta az osztrák-magyar vaskartell vezetőségét, hogy a vaslemezek árát, tekintettel arra, hogy a Duna a berlini szerződés értelmében szabad folyam és azon bármely országban készült uszály közlekedhetik vámmentesen, nagyban szállítsa le. A vaskartell tárgyalásokba bocsátkozott az említett társasággal és szakkörökben kíváncsian várják a tárgyalás eredményét.

A külföldi hajózási vállalatok sokkal olcsóbban készíthetnek el nálunk uszályaikat, mert vámtörvényünk XIII. cikke alapján a Magyarország-Ausztria területén levő hajógyárak az oly anyagokat, amelyek a külföldre menő hajók kikészítésére szolgálnak, vámmentesen hozzátják be, ha bebizonyítják, hogy a külföldről behozott nyers anyagokból készült hajót a külföldre adták el.

A külföldi hajózási vállalatok tehát, miután újabb járműveiket jutányosabban tudják beszerezni, olcsóbb fuvardíjakat fognak megállapíthatni, mint a magyar és osztrák hajózási vállalatok.

Ha tehát a vaskartell áraiból nem enged, úgy nagy részben okozója lesz, ha a forgalmi vállalatok a forgalom állandó növekedése folytán támasztott igényeknek nem tudnak majd megfelelni, mert a vaskartell hatása már nemcsak a hajóépítésnél, hanem a waggongyárakban is mutatkozik, mert az egyes waggongyárak a kocsik kikészítéséhez szükséges vasat hónapokig nem kapják meg a vasművektől.

Érdekes jelenség, hogy míg az osztrák és magyar vasművek a szállításokat huzzák, halasztják, addig a német vasművek olcsó árajánlataikkal elárasztják az egyes közlekedési vállalatokat, mert termelésüket Németországban nem tudják értékesíteni.

A hajózási vállalatok azonban ezen ajánlatokat nem tudják elfogadni, mert a hajóépítéshez szükséges vaslemezek vámjá mm.-ként a lemezek vastagságához képest 9.50 és 15 K között váltakozik.

A fémjelzési törvény revíziója. A pénzügyminiszteriumban a fémjelzési törvény revíziójának tervével foglalkoznak, amelynek előkészítése céljából a budapesti királyi főfémjelző hivatal igazgatósága a következő kérdőpontokat küldte át a budapesti arany- és ezüstműves-, ékszerész-, aranyverő- és oratokkészítő-ipartestülethez:

1. Főntartandó-e a kötelező fémjelzés jelenlegi rendszere, vagy rá kell-e térni a fakultatív fémjelzési rendszerre, amint például a német birodalomban fennáll?
2. Az arany- és ezüst-árakra jelenleg érvényben levő finomsági fokozatok főntartandók-e, esetleg megváltoztatandók-e?
3. Olyan árúknak készítése, amelyeknek arany, vagy ezüstövezete a legcsekélyebb törvényszabta finomságot el nem éri, nem tekintve a törvényes fémjelzés alól kivett árukat, hanem (mint az orvosi műszerek, kiviteli áruk, a kikészítési forgalomban fölhozott tárgyak, stb.) kivétel nélkül eltiltandó-e?
4. Milyen óvó-rendszabályok alkalmaztassanak törvényesen, hogy olyan áruk vevőinek megkárosítása megakadályoztassék, amely áruk nemtelen fémből készültek és megaryozva vagy megezüstözve vannak, vagy amelyek ezüsből készültek és platinirozva vannak?
5. Mely föltételek mellett engedhető meg más ötvöző fémeknek alkalmazása, mint az ezüst vagy réz?
6. A név- vagy gyárjel alkalmazásán kívül elrendelendő-e a finomsági számoknak felütése is a tárgyakra?
7. A fémjelző hivataloknak a finomsági ellenőrzést illető eljárásban milyen változások volnaának a hivatalos menet egyszerűsítése és megkönnyebbitése végett életbe léptetendők?

Az arany- és ezüstműves-ipartestület elnöksége intézkedett, hogy az ipartestület tagjai ezekre a kérdőpontokra szakértői véleményüket minél nagyobb számban adják be, s mint értesülünk, legközelebb már közös szaktanácskozmány lesz ebben a tárgyban az ipartestületben, amikor közös véleménybe is akarják foglalni a roviózióra vonatkozó észrevételeiket.

Az ezüst ára. Az ezüst ára legutóbb miként a többi fémeké, szintén erősen csökkent. A standardezüst legolcsóbb ára az idén unciánként 24 pence. Október közepe óta csökkent 29 pence-ről 24 pence-re, bár az év elején még 32 pence volt az ára. Éppen csak az utóbbi napokban állott be egy kis javulás, úgy hogy legutóbb 25 és egytizenhatod pence zárult. E javulás oka kedvezőbb jelentés Indiából, hogy kiadós eső esett az ország nagy részében, ami a föld legnagyobb ezüstoffogyasztó országában kisebbíti az éhínség veszedelmét. A 24 pences ár különben nem a legkisebb, a melyen a fehér fém már jegyezett, 1902. évi novemberében 21 és tizenegyhatod pence-ért is volt kapható egy uncia ezüst.

A zománcedénykartell áremelése. A magyar és az osztrák zománcedénygyárosok elhatározták a zománcedénygyárak ötszázalékos áremelését, amely azonnal életbe lép. Az áremelést, melyhez az összes magyar és osztrák gyárak hozzájárultak, a gyárosok a gyártási költségek jelentékeny emelkedésével indokolják.

Hazai ipari beszerzési források. A m. kir. kereskedelmi muzeum a kereskedelemügyi m. kir. miniszterium megbízásából összeállította és a fönnebbi cím alatt kiadta a hazai iparvállalatok címtárát és az országban készülő ipari készítmények mutatóját. A címtár részint az érdekelt iparosok önvallomásán nyugvó, részint a kir. iparfelügyelők kereskedelmi és iparkamarák és szakegyesületek által szolgáltatott adatokat tartalmazza s célja az, hogy támasztékot adjon a társadalom iparpártolási törekvésének, elősegítse a hazai iparfejlesztést és némileg irányt adjon az ipari fejlődésnek. A hazai beszerzési forrásokat az iparágazatok szerint csoportosítva, 5000 oly ipari készítményt sorol fel, mely már készül az országban, megnevezi a vállalatokat, amelyek a cikket készítik s felvilágosítást ad a vállalatok munkáslétszámáról, üzemerejéről és termelésük terje-

delméről. Ily módon a cimtár lehetőségessé teszi azt, hogy úgy a kereskedők, mint a nagyközönség megtudják milyen iparcikkek készülnek már hazánkban s hol szerezhetők be. Különösen jó hasznát veszik a cimtárnak az állami hatóságok, hivatalok és intézetek, az állami vállalatok, valamint a törvényhatóságok és községek, melyek ipari szállításoknál és iparcikkek beszerzésénél a «közszállítási szabályrendelet» szerint tartoznak eljárni. A cimtárt 25.000 példányban adták ki és díjmentesen osztották szét az összes hatóságok, intézetek és néptanítók között. A Tulipánszövetség Magyar Védőegyesület (Budapest, VIII. József-körút 8. sz. I. em. 1.) külön, ugyancsak 25.000 példányban adta ki a cimtárt, melyet magánosok az egyesülettől egy korona áron kaphatnak. A cimtár használata igen könnyű, mert a könyv elején levő cikkmutatóban betűrendben sorolja fel a cikkeket és megjelöli a sorszámokat, melyek alatt a cikkek a cimtárban megtalálhatók.

Bányavállalatok.

A Salgótarjáni Kőszénbánya Részvénytársulat Chorin Ferenc dr. főrendiházi tag elnöklésével megtartotta XL. évi rendes közgyűlését, a melyen 43932 részvény képviselőjében 99 részvényes jelent meg. Az elnök meleg szavakban róta le a társulat kegyeletének adóját Kohner Zsigmond igazgatósági tag emléke iránt, akit rendkívüli tehetségei és jellemzősége az igazgatóság nehezen pótolható tagjává avattak.

Az előterjesztett igazgatósági jelentés szerint a január 24-én tartott rendkívüli közgyűlés határozatából, a társulati alaptőkét 20.000 darab részvény kibocsátásával, 18.000.000 koronára emelték föl; a részvényesek az elővételi jogot igénybe vették és a részvényeket jegyezték. A kereslet szén után az egész éven át élénk volt, azonban a munkásviszonyok épp úgy, mint az előző évben, sulyosak maradtak. Az igazgatóság legszorgosabban gondoskodott arról, hogy a nehézségeken segítsen, ismételten javította a munkabéreket és ebben elment a lehetőség határáig. A legjobb eredmény a belföldi munkások telepítésénél mutatkozott. Sok száz munkást fogadtak fel és ezek legtöbbször megkedvelte a bányamunkát, úgy hogy rövid idő alatt pótolni fogják a kivándorlottakat. A termelés elszállítása a vagonhiány miatt nehézségekbe ütközött; kívánatos, hogy a kormány segítsen ezen a nagy bajon. A társaság bányáinál nagyszámú munkáslakást építettek, azokat vízvezetékekkel ellátták, iskolákat alakítottak, a kórházakat jól felszerelték, az élelmi tárházakat gyökeresen módosították, vásárcsarnokot emeltek, több munkásjóléti intézményt helyesebben szerveztek. A bányaberendezéseket a legmodernebb módon szerelték fel; a Zsilvölgyben, amelynek évi termelését 5—6 millió métermázsával akarják emelni, megkezdődött a kettős akna lemélyítése. Így tehát az a főtárgya az igazgatóság gondoskodásának, hogy a bányák termelőképességét biztosítsák és fokozzák. Megújították a szállítási szerződést a Máv.-val is, az emelkedett munkabérek szem előtt tartásával.

A jelentés egyhangú elfogadása után a felügyelőbizottság jelentését is tudomásul vették. A közgyűlés ezek értelmében elhatározta, hogy a múlt évi 4.094.996 korona összehozadékból az értéksökkenési tartalékalap javára 600.000 K, a tartalékalap javára 250.000 K és fordítottassék, a fenmaradó 2.859.497 K összegből, mely az igazgatóság s a tisztviselők jutalékára 349.499 K

az 1906-iki 348.996 K áthozattal együtt 3.244.493 K-t tesz ki, részvényenkint 32 K, összesen 2.880.000 K osztalék fizetessék s a fenmaradó 364.493 K az 1908. évi számlára irassék elő. Az osztalékot az 56. számú szelvény bevonása ellenében március 2-től kezdve fizetik ki.

Az Északmagyarországi Egyesített Kőszénbánya- és Iparvállalat r.-t. megtartotta XXVI. évi rendes közgyűlését báró csetei Herzog Péter elnöklése mellett. Az igazgatóság jelentése kiemeli, hogy az élénk érdeklődés minden fajta széntermék iránt az elmúlt év folyamán is mindvégig tartott és az igazgatóság igyekezete odairányult, hogy lépést tartva a sürgős kereslettel, a társulati bányák termelése lehetőleg fokoztassék. A legnagyobb nehézséget a munkaerő megszerzése okozta, azonban jelentékeny béremelésekkel és új munkástelepek létesítésével elérték azt az eredményt, hogy már az őszi munka-évszak kezdetén teljes munkáslétszám állott rendelkezésre. A termelést és elszállítást időközönként a vagonhiány okozta, hanem azért sikerült az eladásban — a múlt évvel szemben — nagyobb többletet elérni. A széneladás összege 3.599.703 métermázsá volt, 280.304 métermázsával több, mint az előző évben. Tiszta üzemfeleslegül 572.088 korona 47 fillér marad. Ebből, az alapszabályoknak megfelelő levonások után, hat és fél százalékos osztalékkal 260.000 koronát fordítanak. A szelvényeket március másodikától kezdve váltják be, darabonként 13 koronával, a Magyar Általános Hitelbanknál. A közgyűlés a jelentést tudomásul vette, a felmentést minden irányban megadta és köszönetet mondott a vezetőségnek és tisztikarnak az eredményekért. Végül az igazgatóságból most kilépett dr. Danai Fülöpöt, valamint a felügyelő-bizottságba Deutsch Antalt, Bálint Dezsőt és Grósz Nándort újból beválasztották.

A Korláti bazaltbánya rt. 1907. évi mérlege 929 K tiszta nyereségről számol be, az előző évi 852 K-val szemben és ezt ismét új számlára viszik át. A társaság helyzetének javítása érdekében az igazgatóság a következő tranzakciókat javasolja a közgyűlésnek: A Fülek-sávoly községi ingatlanok eladását; a nagydaróci bérlet esetleges felmondását; a sátorosi ingatlan részek határrendezése iránti egyezséget és a társaság által bérelt korláti ingatlanok tulajdonjogának megszerzését és ezeknek és egyéb ingatlanok értékesítésére a felhatalmazás megadását.

A vasárugyár rt. Sopron-Grác az 1907. évben 295.370 (1906: 257.532) K tiszta nyereséget ért el. Amiből 18.690 K az áthozat, 143.477 K a soproni és 151.892 K a gráci gyár hozama. A mérlegtételek, melyek az előző évhez mérten csak a tartalékolással változtak, külön a soproni és külön a gráci gyárnál, az utolsó három évben igen kedvezően alakultak.

Új kőbánya-vállalat. Hir szerint a Magyar általános hitelbank égisze alatt, a Luczenbacher Pál nagybirtokos tulajdonában levő bazaltkőbányákat 16 millió K alaptőkével részvénytársasággá alakítják át.

A magyar bányászat erős, a külföld előtt imponáló lesz, ha egy akarattal megértjük s támogatjuk egymást.

KÜLFÖLD.

A gyémántok hazája.

Nem csoda, ha a hatalmas Anglia élet-halál harcot is készen volt vívni a kincses Transvaal-ért, mert annyi kincset kevés föld rejteget még magában, mint Afrika déli tartományai.

Nem régen említést tettünk, hogy a gyémánt veszedelemben forog; valami ördögös francia mérnök halálos csapásra készül ellene s talán annak volt tulajdonítható az, hogy mint megirtuk, egy kimberley-i gyémántbánya 100 fehér munkást bocsátott el s hogy a gyémánt ára csökkent.

Ebből az alkalomból érdekes adatokat küldött be nekünk egy buzgó olvasónk, melyekből fogalmat alkothatunk magunknak nemcsak az afrikai gyémántbányászatról, de az egész Foktartomány mesés kincseiről.

Szinte regénybe illő az a történet, melylyel az emberek az angol-bur háború lezajlása után kincset keresnek Dél-Afrikában. Ha valahol egy kis ércre bukhatnak, rögtön készen van a «Company Limited» s kergetik a szerencsét a föld rétegei között. De bizony nagyon sokszor ráfizetnek az ilyen kis Company-ok, úgy hogy ott is csak a komoly, hatalmas, munkálkodó tőke tud eredményeket elérni.

A leghatalmasabb a «De Beers Consolidated Mines Ltd.» gyémántbánya-társulat, (mely 100 fehér munkást elbocsátott) melynek 1906-ban 5,607.717 font sterling gyémánttermése volt (134,585.208 korona!). És ezt a rengeteg pénzt Európa és Amerika fizette, főleg az utóbbi, ahol legnagyobb kelendősége van a gyémántak, úgy hogy a társaság a termelés fokozására kénytelen volt gyémántmosóit megszaportítani.

Érdekes tudni, hogy mint ingadoz a gyémánt ára is. Így pl.:

1904-ben egy karát gyémánt 2. 0. 2 Fontst.
1905 „ „ „ 1.17. 7
1906-ban „ „ „ 2. 9.11 „

Az említett társaság 1896-ban 1371 fehér és 6.669 kaffer és fekete munkást alkalmazott, 1906-ban már 3734 fehér és 22.251 fekete munkást foglalkoztatott, kiknek munkabér fejében 1906-ban 4,356.640 koronát fizetett. De azért a társaságnak mégis 50,483.864 korona volt a tiszta nyeresége.

Érdekes, hogy Anglia nem hagyta megadóztatás nélkül tartományaiban akkora kincset szerző honpolgárait s törvényt hozott, melynek értelmében az afrikai gyémánt- királyok Angliában fizetnek adót. És mekkora volt a szegény emberek között a felháborodás! Kiadták a jelszót az igazgatóság legutóbbi gyűlésén, hogy minden erejükből küzdeni fognak az anyaország hallatlan igazságtalansága ellen.

Dél-Afrika valóban a gyémánt hazája. De emellett bővelkedik: aranyban, rézben, szénben, asbestben, sőt még kevés sója is van.

Magyar kőolaj Bagdadban. A Bakuban előfordult zavargások miatt Oroszország petroleum exportja nagyon csökkent. Azért, hogy el ne veszítse külföldi piacait pl. Bagdadban is, ugynevezett «La croix» és «Le mouton», egészen új minőségű kőolajat vezetett be, melylyel azonban nem elégíti ki a nagyfogyasztók igényeit. Ezt hamar észrevette Amerika s a bagdadi piacon sikerült nagyobb kőolaj szállítványokat elhelyezni. Ez azonban még silányabb a fentemlített orosz

kőolajnál. Így történhetett meg az, mint a bagdadi konzulatusi jelentésből kitűnik, hogy 1906-ban Fiumében raffinált 10.000 tartály kőolajat sikerült Bagdadban elhelyezni, mely bár nem egészen kielégítő minőségű, mégis jobb az amerikaiénál. 1907-ben már nagyobb mennyiségben rendelték meg a magyar petroleumot, melynek ilyenformán jelentékeny piacot lehetne a messze keleten teremteni, csak volna már petroleumunk!

Vaskivitelünk Kinába. Hogy mennyire óhajtható volna vasérc bányászatunk intenzívebb fejlesztése, bizonyítja — az erős hazai szükségleten kívül — az a nagy kereslet, mely Kinában nyilvánul a magyar vasárúk iránt. 1906-ban nem kevesebb, mint 9,000.000 korona értékű magyar vasáru érkezett Kinába. Tekintetbe kell még venni az akkori állapotokat, miket nagyon befolyásolt az orosz-japán háború. Annyi bizonyos, hogy Ázsiában nagy jövő vár a magyar vas- és fémárúkra.

Harc a vasgyárosok és a szénbányák között. Franciaországban mérges harc fejlődött ki a vasgyárosok és a szénbányák között a koksztársulások miatt. A bányák nem engednek s a gyárosok elhatározták, hogy a végletekig viszik a harcot, de ők sem engednek, ennél fogva redukálják a termelést s az öntött vas árát 15 frankkal leszállították. Különböző ez az eljárás egy kis kartell-terror is, mert ezzel akarják a Klockner et Cie, a kartellen kívül álló céget a belépésre kényszeríteni.

Poroszország kőszénbányászata 1907. évben. Poroszország 1907. évi kőszénbányászatairól a következő adatok kerültek eddig nyilvánosságra: Üzemben volt 269 kőszénbánya (1906. évben 280); a Dortmund bányakerületben az üzemben levő szénbányamiveletek száma (1906-ban 175 volt) 165-re csökkent. A termelés 134,033,231 t. volt (1906-ban 128,287,911 t.); eladásra került 126,809,382 t. (1906-ban 121,664,721 t.) A munkások száma 500,643 (1906-ban 467,625) volt. Az összes termelésben az egyes kerületek részesedése a következőleg van kimutatva:

kerület	tonna (1906-ban)	tonna)
Breslau	37805732	35062712
Halle	10198	10561
Klausthal	759788	748578
Dortmund	80182647	76811054
Bonn	15277866	15655066

A német vaspiac állása. A német vas- és acéliparosok egyesülete legutóbbi jelentésében konstatálja, hogy a nyersvastermelés visszafejlődik és pedig egy hónap lefolyása alatt legalább egy ezer métermázsával. A német kohók az utolsó évtized alatt csak mindössze kétszer termeltek ilyen keveset, máskor állandóan emelkedett a termelés. Németország mintegy 13 millió tonna vasat termel évente. A termelés visszaesését követeli az árak csökkenése is és a rajna-westfáliai nyersvas-szindikátus ez év második negyedére a vas árát tonnánként három márkával volt kénytelen leszállítani, mert a megrendelések csak igen gyéren folytak be. Mindez mutatja, hogy a német vastermelés ezidén kisebb fogyasztásra rendezkedik be.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

P. A. Az értékes kéziratot a mostani számra későn kaptuk. Nagy hasznát vesszük. Reflectálunk ígéretére. Szívveljes üdvözlöt.

Cs. Gy. Nagyon köszönjük.

W. A. Köszönettel vettük s továbbra is kérjük szíves érdeklődését.

Kiadótulajdonos: Pénzügyi Merkur Kereskedelmi r.-t. Budapest

„PÉNZÜGYI KODEX.”

I. KÖTET ILLETÉKEGYENÉRTÉK.

A m. kir. pénzügyminiszterium 1907. december hó 9-én 124.395. sz. alatt kelt intézkedésével elrendelte az illetékegyenértéknek általános új vagyonbevallások alapján tíz évi időtartamra vagyis 1908. január 1-től 1918. január 1-ig terjedő érvénnyel bíró kiszabását, illetve kivetését.

Az illetékegyenérték fizetésére kötelezetteknek tehát most kell nagy gondot fordítani az illetékegyenérték tárgyát képező vagyon hibátlan bevallására és még inkább a bevallás alapján történt kivetés helyességére, mert minden helytelen bevallás és jogerőssé vált hibás kivetés tíz évig, vagyis 1918-ig marad érvényben, azon változtatni nem lehet, s így az illetékegyenérték fizetésére kötelezettek a hibás kivetés sokszor terhes következményeit tíz évig viselni kénytelenek.

A helyes eljárás követhetése és az illetékegyenérték köteles feleket netalán ért sérelmek elháríthatása céljából irtam meg „Illetékegyenérték” című munkámat, amely magában foglalja az illetékegyenérték bevallására, kivetésére, beszedésére, behajtására, le- és elszámolására vonatkozó törvényeket és szabályokat, valamint a közigazgatási bíróságnak és a pénzügyminiszteriumnak az illetékegyenértékre vonatkozó ítéleteit illetve rendeleteit feldolgozva.

Kizárólag a szerzőnél kapható.
Egy példány ára 10 korona.

Dr. SZABÓ SÁNDOR

jogakadémiai rendes képesített egyetemi magántanár

== SÁROSPATAK. ==

Kén- bányát

sürgős megvételre keres
külföldi konzorcium. Vé-
telár készpénzben fizet-
tetik ki.

Ajánlatokat e lap ki-
adóhivatala közvetít.

J. POHLIG A. G. Kölnben,

épít harminc év óta

sodrony-kötélpályákat,

a legjobb kivitelben.

Több mint 1700 berendezést szállított 15—18, 20, 35 és 43 kilométer hosszban is.

Magyarországi
képviselő:

Páris Oszkár Budapest

VII., Damjanich-ucca 51. szám. == Telefon 82—16. ==

Kivágni és beküldeni!

Kérdő-ív.

Ezen kérdő-ív beküldése semmire sem kötelező. Alulírott részvénytársaság előkelő külföldi összeköttetéseket óhajt felhasználni azon célból, hogy a magyarországi tőkeszegény bányavállalatokat és zártkutatmányokat financirozza.

Azon t. bányatulajdonosok, kik részvénytársaságunkkal összeköttetésbe óhajtának lépni, sziveskedjenek az alanti pontozatokat kitöltve hozzánk beküldeni.

1. Tulajdonos neve és lakása?
2. Zártkutatmány, vagy bányája van-e?
3. Hol fekszik a bánya (zártkutatmány)?
4. Hány zártkutatmányból áll?
5. Minő ásványok találtattak a bányaterületen?
6. Fel van-e tárva a bánya és üzemben van-e?
7. Minő munkálatokat végeztetett eddig és mennyi tőkét fektetett be?
8. Van-e a bányaterméről hivatalos analysis?
9. Van-e műszaki leírása (expose)?
10. Óhajtja-e vállalatát financiroztatni, örök áron, vagy haszonrészesezésre eladni?
11. Esetleges megjegyzés:

PÉNZÜGYI MERCUR

KERESKEDELMI RÉSZVÉNYTARSASÁG

BUDAPEST, VI. ker. Dalszínház-utca 8. szám

Telefon 23—33.

(az Operával szemben.)

Telefon 23—33.

Vereinigte

Crummendorfer Quarzschieferbrüche

LANGE, LUX UND OELSNER

RIEGERSDORF, Kreis Strehlen, Preussisch-Schlesien.

Bahnstation CRUMMENDORF der Strehlen-Grottkauer Eisenbahn
Telegr.-Adr.: Quarzitbrüche RIEGERSDORF Strehlen-Schlesien

Empfehlen ihren auf Ausstellungen hochfeuerfestem mehrfach premierten ausgezeichneten Quarzschiefer in behauenen oder gesägten rechtwinkligen oder konischen Stücken für Zustellung von Cupol-, Schweiss- und Puddelöfen, für Converter, in Zinkhütten für die Schächte der Zinkdestillieröfen, für Kalk- und Schnitzeltrockenöfen Kesselfeuerungs- Quarzschiefer, ein hochfeuerfester Naturstein, hält bei Höchsten Hitzegraden ganz wesentlich länger als beste Schamotte oder Dinassteine, wächst nur sehr wenig bei höchsten Temperaturen und ist sehr widerstandsfähig gegen Temperaturwechsel.

Preise: weit geringer, als für Schamotten und Dinassteine.

Quarzschiefer wird in behauenen und geputzten auch mit Diamantsägen voll- und scharfkantig geschnitten rechtwinkligen und konischen Stücken von bestimmten Längen geliefert und mit bestem ff. Mörtel vermauert.

Allererste Referenzen des Inn- und Auslandes, sowie Originalzeugnisse und Prospekte stehen zur Verfügung.

Geteilte Buchsen

für Holzriemenscheiben,

für leerlaufende und festsitzende Holzriemenscheiben, absolutes Festsitzen derselben, kein brennen mehr, get. Stellringe.

Man verlange Preislisten.

Plessing & Neider, Leipzig-Neustadt.

Förderwagen-Schmiermittel

Heissdampf-Cylinderöle

in unerreichten Spezialitäten.

Fischer & Comp.,

Leopoldshall-Stassfurt,

Fabrik technische Öle und Fette.

Drahtseile

für alle vorkommenden Zwecke fabriziert in bestbewährten Ausführungen

E. F. ELBERT,

Lugau i. S.

Gegründet 1862.

Gegründet 1862.

Erstklassige

Schmirgel- Scheiben

für alle Zwecke, jede Scheibe 4 Wochen auf Probe. Billigste Preise, rasche Bedienung; bei Jahresabschlüssen, hoher Rabatt.

Fritz Schmidt

Schmirgelwerk,

Freiburg (Baden).

Gummiwaren,
Packungen,
Dichtungsmaterialien

liefert billigst

Lotzges & Hermann,

Schlebusch-Manfort, bei Köln a. Rh.

Vertreter gesucht.

BURMEISTER C. CHAMOTTE-GYÁR

HALBSTADTBAN (ezelőtt C. KULMIZ).

Egyesítve az Egyesült Chamotte-gyárakkal m. Sz. (ezelőtt C. Kulmiz) Saarauban és Marktredwitzben.

Számos kiállításon kitüntetést nyert.

Mindennemű tűzálló-termények; Chamotte-kövek; kvarc- és silica-kövek, magasfoknak (hochbaische) (védjegy XX) és magas savfoknak. Különleges kövek nagyolvasztók és Martin-kemencékhez; üstkövek, tűzálló agyag acéltégelyekhez és hasonló legmagasabb igényeknek megfelelő agyag; Chamottelisztt acélöntéshez; tűzálló elszigetelőkövek 08 fajsúlyig, pl. léghevítő vezetékek kifalazásához; pirszén-alakkövek, széntéglak a megkívánt mérték szerint, agyaghozzáadás nélkül, keményen sajtoltva, megfelelően égetve, nagyolvasztókhoz. Alakkövek; görehek, hevítő-retorták (Muffeln). A kohászati, légszusz- és vegyi iparágaknál használt mindennemű teljes kemencék szállíthatnak; különösen teljes nagyolvasztók léghevítővel, göreb- és mészkemencék. — Fenti különlegességekben gyakorlott kőművesek rendelkezésre állnak.

Alapított 1850-ben.

Évi termelőképesség: 100 millió kilogramm alakos égetett Chamotte-áru.

1000 munkás.

Az elszállítás Halbstadtban Saarauban és Marktredwitzben a gyár saját vágányain esetleg vizen Boroszlóból gondosan eszközöltetnek.

Sürgőnycim: „Feuerfest“ Halbstadt.

Lieferung von:

Stahlstempel mit Nahmen etc., Stahlbuchstaben u. Stahlnummern nur in bester Qualität. — Stanzgravuren, Prägestempel und Schnitteinrichtungen für die Metallindustrie. — Kontroll-, Kantine-, Konsum-, Werkzeug-, Bier-, Speise- und Wertmarken aller Art. — Geprägte und gegossene Metallschilder mit Firmen etc. etc.

Rob. Tümmeler, Döbeln.

Gravier- und Präge-Anstalt, Mechanische Werkstätten. Gegründet 1878.

Benn Kupplung

Benn's Patent-Reibungs-Kupplung ist jetzt überall als die beste und zuverlässigste Reibungs-Kupplung anerkannt.

Verkauf pro 1901	57 Stück
Verkauf pro 1902:	242 Stück
Verkauf pro 1903:	337 Stück
Verkauf pro 1904:	787 Stück
Verkauf pro 1905:	909 Stück
Verkauf pro 1906:	1254 Stück

Lizenz-Inhaber für Deutschland:

Vogel & Schlegel, Dresden 27

Fénykép nagyításokat

akármilyen fénykép után, legszebb kivitelben, 55—68 cm. nagyságu

diszes Passepartoutban 5 kor-ért
olajban színesen 10 koronaért

küldünk csomagolással együtt.

Képviselők mindenütt felvételnek:

„RAFAEL“ fényképnagyító és festészeti műtárem

BUDAPEST VII/22.

Téglagyár eladó.

Csepelszigeten, Budapesttől 1 óra távolságra, egy körkemence 18 fülkével, 7 szobás uri lakás, gazdasági épületek 20 holdnyi területen, sürgősen eladó.

Részletes felvilágosítás nyerhető a

Pénzügyi Merkur Keresk. r.-t. nál

Budapest, VII., Dalszínház-u. 8. szám.

Telefon 23—33.

GEBRÜDER FROMME

WIEN, XVIII., Herbeckstrasse 27.

Werkstätte mathematischer
Präcisions-Instrumente.

Gruben-Patent-Boussolentheodolite. Gruben - Instru-
mente, Taschen-Grubenboussolen-Instrument Preis fl.
67.— in verschiedenen Grössen, Gruben-Latten und
Stäbe, Verziehschrauben u. Schnüre. Compasse, Gruben-
Regel-Transporteure, Pantographen schwebndes System.

Illustrierte Preisverzeichnisse gratis und franco.

General Vertreter: ———

von **Carl Zeiss in Jena.**

Lager von plastisch wirkenden Zeissfeldstechern.

Cramin - Antioxyd

ganz trocken und farblos, daher besonders für blanke
Teile, auch für Massenartikel, enorm dünnflüssig und
billig im gebrauch.

Seit 10 Jahren bei den einschlägigen Branche bewährt
5 Liter à Mk. 2.50 pro Liter

Putzessenz-Cramin für alle Metalle; das
beste existierende Putz-
mittel, ohne Wienerkalk nachzuputzen

5 Kilo à Mk. 2.— pro Kilo

Ferner alle in unser Fach schlagende Artikel in nur
allerbesten Qualitäten.

Hamburger Cramin-Präparaten-Ges. m. b. H.
Altona 4 b. Hamburg.

Mit modernsten Maschinen eingerichtete

Metalldrückerei

übernimmt die Herstellung von

Massenartikeln in jedem Metall

unter Zusicherung des

Eigentumrechtes

Biedermann & Czarnikow,
Berlin SW., Kreuzbergerstrasse No. 71.

Gegründet 1884.

Telegr.-Adr.: Indicator. Giro-Conto: Deutsche Bank.

Magy. kir. állami vasgyárak központi igazgatósága

Budapest, Kőbányai-út 19—23. szám.

Sürgöncim: „ÁLLAMI VASGYÁRAK BUDAPEST“.

Telepek: Budapest, Diósgyőrött, Vajdahunyadon,
Zólyom-Brezón és Kudsiron.

A budapesti gyárban 1144 lóerő, 2850 munkás, a diós-
győri gyárban 7000 lóerő, 5600 munkás, a vajdahunyadi
gyárban 1374 lóerő, 1800 munkás, a zólyombrezói gyár-
ban 3765 lóerő, 2900 munkás, a kudsiri gyárban 280
lóerő, 480 munkás.

Mozdonyok, lokomobilok, arató-, fűkaszáló- és cséplő-
gépek, utimozdonyok, szalmakazalozók, kukoricamor-
zsolók és egyéb gazdasági gépek, vasuti vizállomási
berendezések, gőzkazánok, sajtolt villamos kocsik-keret-
lemezek, tgljes lokomotiv és vasuti kocsik kerékpárok,
kerékvezékek és tengelyek, vont lényes rudak, kovács-
és acélöntvényű hajó- és gépalkatrészek, tégelyacél-
öntvények, alakos acélöntvények, különféle nyersvas
és vasöntvények, szegecses, csavarok, csavarkulcsok,
tűzálló agyag- és chamotteárak. Hidak, vasszerkezetek,
vasuti sinek és sinkapcsoló-szerek, teljes vasuti váltók,
keresztvezékek, vastartók, kereskedelmi vasak, lemezek,
hidláncok, rúgóacél, kőfűróacél, reszelőacél, kocsirú-
góacél, vágóacél, fenő-, brescian-, azralon- és durva-
acél, sziklavésők, gazdasági szerszámok, különféle acél-
szerszámok, üllők stb. acélövedékek, vont, hengerelt,
kazán-, forr- és fűrócsövek órozva és galvanizálva,
öntött vascsövek. Vizgázhegesztési eljárással előállított
gőzvezeteki, vízvezeteki és csatornázási csövek és csat-
ornázási csövek szab. kötőkarimákkal vagy hengerelt
karmantyúkkal, mindennemű bányacsövek, elektromos
vasuti vezetékhez és világító testekhez való árbocok,
hajóárbocok, vitorlarudak (Raaen), árbocszárak (Stengen),
árbocszálkák (Spiereen), póznák (Bäume), alagsövek,
vizlécsövek (Speigattöhre), üreges mozgó hajódarúk
(hohle Davits), tengeri uszorok (Meeresbojen) vízépíté-
sekhez, hidjármokhoz és partbiztosítási falakhoz alkal-
mas csövek, melyek vízerővel a földbe nyomtatván és
felülről cementtel kiöntetvén, olcsóbbak és tartósabbak
mint a kőfalazatok, olaj-, légszusz- és légnomási
tárgyak 200 atmoszféra és azon felüli belső légnomásra,
torpedó-légpatronok, cellulose cukor- és szappanfőző-
üstök, egészen hegesztett üzemi kazánok és mozdony-
kezán-köpenyek, malomdobok, retorták, központfutók,
vegyszeri és ezzel rokoniparok céljaira szolgáló ké-
szülékek stb.

Keith=Licht

(Patent)

Press=Gas=Licht.

Gasbezug (wie beim gewöhnlichen Gasglühlichte) vom
Gaswerke. Jede bestehende Leitung wird vorwandt. —
Lichteffekte von 3000 Hefner Kerzen abwärts bis zu
25 herunter in jeder gewünschten Stärke — Uner-
reicht billiges Brennen bei genauer Angabe des Gas-
verbrauchs unter voller Garantie. — Einwandfreie
Ersparnis 50% und mehr gegenüber Gasglühlicht. —
Ueber 3000 Anlagen im Betrieb. — In verflossenen
Jahre allein über 1000 Anlagen installiert. — Erste
Referenzen, Prospekte und Kostenanschläge frei

Deutsche KEITH-LICHT-Gesellschaft

Gebrüder Hirsch, Cöln a. Rh.

LOSSINSZKY IMRE

okleveles gépészmérnök műszaki irodája

Budapest, V. kerület, Lipót-körut 7. szám.

Telefonszám 64—72

Postatakarékp. cheque és clearing 15657. — Folyószámla: „Hermes“ Bank Budapest. — Lámpaműhely-telef. 2—16.

Táviratcim LOSSIM.

Nagyfényerejű „Unicum“ petróleum izzólámpák szabadalm. egyedüli gyártása és elárúsítása. A jelenkor legszebb és legolcsóbb világítása. 1000 gyertyafény óránként 11·5 fillérbe kerül. Pótolja a villamos ivlámpát. Bármely petróleummal ég. Hordozható, bárhol felállítható és bárki által kezelhető. Bányák, gyárak, gyártelepek, rakhelyek, műhelyek, gazdasági udvarok, kerti helyiségek, fürdő- és forrástelepek stb. stb. számára.

Szabadalmazott „Zenit“ Invert gázégő.

Ideális gázvilágítás! A „Zenit“-égő régen érzett hiányt pótol a gázvilágítás terén, amennyiben ezen égővel felényi gázfogyasztás mellett ugyanolyan intenzív fényt kapunk, mint a közönséges Auer-égővel. A „Zenit“-égő óránként 60 l. gázfogyasztás mellett 60 normál gyertyafényt ad, tehát a közönséges Auer-égőkkel szemben

50%-os gázmeztakarítást eredményez.

A „Zenit“ invert-égő kétféle nagyságban készül: A-jegyű 60 normál gyertyafényre 60 l. óránkénti gázfogyasztás mellett. — B-jegyű 90 normál gyertyafényre 100 l. óránkénti gázfogyasztás mellett.

A „Zenit“ invert-égő ára:

Asztali lámpa állvánnyal (lásd ábrát) A-jegyű 20.— kor., B-jegyű 22.— kor. — Fali- vagy csillár-lámpa A-jegyű 10.— kor., B-jegyű 12.— korona.

Manifattura Italiana Cinghie Massoni & Moroni
mailandi gyárának magyarországi vezérképviselőse.

Ajánlja a „Massoni-Moroni“-féle valódi teveszörből készült géphajtó szijjakat.

Főbb előnyei a következők: 1. érdes felületüknél fogva jobban simulnak a keréklaphoz és a legerősebb adhézióval bírnak, miáltal a lehető legnagyobb erőátvitelt biztosítják, minden erővesztés nélkül. — 2. Rendbentartásuk nem okoz munkát, miáltal idő- és pénz lesz megtakarítva. — 3. Csak egyetlen erős és könnyen alkalmazható összeköttetést igényelnek. — 4. A munkában a lehető legnagyobb praecizitást fejtik ki, miután teljesen egyenes és hasonminőségű egyetlen darab-ból állanak. — 5. Az idő minden viszontagságának és főleg a nedvesség és a gőz behatásainak ellentállanak s úgy azokkal szemben, mint a por vegyi anyagok és savak stb. kigőzölgéseivel szemben absolute érzéketlenek. — 6. Miután kizárólag teveszörből készülnek, tágulási hajlandóságuk a legminimálisabb. — Részletes felvilágosítással szolgál

Lossinszky Imre, okl. gépészmérnök, magyarorsz. vezérképviselő.

Folytonégő töltőkályhák

Különösen magyarországi szenekre!

Feyér Gyula, okleveles gépészmérnök, tanár szabadalmazott rendszere szerint.

Alkalmazásban vannak már: Budapest Városi Villamos Vasút, Technologiai Iparmúzeum, M. kir. államvasutak főműhelye, M. kir. Honv. Miniszterium, Nagykárolyi szinkör, Katonai közp. ruhatár, Váczi városház, Nagyvárad hadapródisk., Schlick-gyár, Danubius hajó- és gépgyár stb.

Munkácsi-féle szab. takaréktűzhelyek egyedüli gyártása és elárúsítása.

Bármely tüzelőanyaggal fűthetők! 35—40% költségmegtakarítás!

Teljes egészükben magyar ipar!